

RÁDIÓS GAZDASÁGI ELŐADÁSOK

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

ELNÖK: BR. PRÓNAY GYÖRGY DR.
HELYETTES ELNÖK: TÓTH JENŐ DR.

TAGOK:

BUDAY BARNA   SZTANKOVICS JÁNOS
NÉMETH JENŐ   WELLMANN OSZKÁR DR.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
CZVETKOVITS FERENC DR.

SEGÉDSZERKESZTŐ:
SUHAYDA TIBOR

SZERKESZTŐSÉG:
BUDAPEST, V., KOSSUTH LAJOS-TÉR 11. SZ., II. 202.

II. FÜZET

GYAKORI HIBÁK A TAVASZI TALAJ-, VETÉSI- ÉS NÖVÉNYÁPOLÁSI MUNKÁKNÁL

ÍRTA:

SZÉKÁCS ELEMÉR

M. KIR. GAZDASÁGI FŐTANÁCSOS,
NY. JÓSZÁGIGAZGATÓ

OLVASD EL, ŐRIZD MEG ÉS GYŰJTSD KÖNYVTÁRBA!

"PÁTRIA"

RODAMI VÁLL.

ÉS NYOMDA

B.-T.

Gyakori hibák a tavaszi talaj-, vetési és növényápolási munkáknál.

Irta : **Székács Elemér**

m. kir. gazdasági főtanácsos, ny. jószágigazgató.

Magyarország mezőgazdasági állam és így boldogulása elsősorban is a mindenkori terméseredményekkel van szoros összefüggésben. A terméseredményektől függ nem csupán a gazda, hanem az iparos, a kereskedő s az ország minden polgárának jóléte. Amikor tehát magának a hazának sorsán kell lendíteni, akkor elsősorban is a termelő gazda érdekeit kell védenünk, meg kell könnyítenünk magát a termelést, tetteikkel és jó tanácsokkal kell támogatnunk a termelő gazdát.

Ezt a célt szolgálja földművelésügyi kormányunk legújabb akciója is, amely céljául tűzte ki azt, hogy rádiós előadások útján is előmozdítsa a mezőgazdasági többtermelést.

Gazdáink a legtöbb hibát a tavaszi talaj-, vetési- és növényápolási munkák körül követik el, sőt már ősszel és a tél folyamán is, amidőn a tavasziak alá szánt területet nem részesítik az őszi szántás áldásaiban.

Az őszi szántás, vagyis ugarolás biztosítja a talaj részére a téli csapadék elraktározását; a fagyok porhanyító hatása következtében a földek tavaszi megmunkálása is könnyebbé, egyszerűbbé, olcsóbbá válik; a fagyok és a levegő behatása folytán a talajban lévő növényi tápanyagok is oly kedvező átalakuláson mennek keresztül, amelynek folytán a növények által könnyebben felvehetőkké válnak.

Azok a gazdák, akiknek még szántatlan földjük maradt február első felében, amint a föld fagya engedi, ne késlelkedjenek pótolni az elmaradt őszi szántást, mert még a hó végéig feltétlenül várhatunk oly fagyokat, amelyeknek következtében a talaj morzsalékossá s a tavaszi megmunkálásra alkalmasabbá válhatik.

Még a legjobb gazda is, aki kellő igaerővel rendelkezik és még a tél beállta előtt felugarolta a tavasziak alá szánt területét, sokszor hibázik a tavasz ébredésekor, amidőn nem siet az őszi ugarok elboronálásával, elsimitásával. Amily helyes és indokolt, hogy az őszi ugarokat ősszel elboronálatlanul hagyjuk, hogy ekként a talajnak nagyobb felületet adva, fokozottabb mértékben biztosíthassuk a fagyok porhanyító hatását, nemkülönben hogy szélviharok alkalmával a nyers barázdák között a hónak megmaradását is inkább lehetővé tegyük, tehát a hófúvások ellen is bizonyos fokban védelemről gondoskodjunk, ugyanoly mértékben nagy hiba, amidőn a tavaszi szárító szelek ellen nem védjük

meg őszi szántásainkat az idejében való elboronálással. A tavaszi elboronálás megszünteti a talajnak az őszi szántással adott nagyobb felületét, tehát a talajba beszivárgott téli csapadékot jobban megőrzi, továbbá egyenletesebbé teszi a talaj nedvességét is, mert ha az elboronálással késünk, úgy előfordulhat, hogy az őszi barázdák orma teljesen kiszárad, a barázdák alja nedves marad s így vetés esetén a mag kikelése nem lesz egyenletes. A tavaszi elboronálás szükségessége főképen a kapások alá felugarolt területekre nézve áll fenn, amelyek csak március végén és áprilisban kerülnek vetés alá.

Egyik legnagyobb hiba, amit gazdáink elkövetnek, ha a tavaszi kalászosok alá az ősszel megszántott földet tavasszal újból szántják. Ha tavasszal szántunk, úgy amilyen mélyen szántunk, oly mélységig fel is áldozzuk a talaj téli nedvességét s a tavasziak sikerét a bizonytalan tavaszi csapadéktól tesszük függővé. Ősszel felszántott földet tavasziak alá, ha az gyommentesnek mutatkozik, elegendő vetés előtt erősen megfogasolni. Ha némi gyomosodás mutatkozik, úgy a boronát extirpátorral helyettesítsük, amely a talajt mélyebben megmunkálja, anélkül azonban, hogy azt megforgatná és a téli nedvességet feláldozná. Ha bármilyen okból elkerülhetetlen volna a tavaszi szántás, úgy az egészen sekélyen végzendő, hogy minél kevesebb téli nedvességet pazaroljunk el. Ilyenkor az ekét kövesse nyomban a borona s boronálatlanul, egyik napról a másikra, egyetlen egy barázdát sem szabad meghagyni.

Az őszi ugarolások lehetővé teszik a korán, tehát idejében végezhető vetési munkákat is, mert az a gazda, aki kénytelen közvetlenül a vetés előtt szántani a tavaszi kalászosok alá, a szántást csak a talaj teljes megszikkadása esetén végezheti, tehát a vetéssel is rendszerint elkésik.

Tekintettel a nálunk korán beálló nyárra és így a tavasziak aránylag rövid tenyészidejére, különösen korán kell a tavaszi búza vetését elvégezni. A tavaszi búzát, ha februárban a talaj már alkalmas a vetésre, üdvös dolog minden késedelem nélkül elvetni. Én magam, ha az Alföldön március 5-ig a tavaszi búzát el nem vethettem, úgy inkább lemondtam a vetésről s inkább árpát vagy zabot vetettem helyette, mert a későn vetett tavaszi búza igen csekély termést ad. A gazda legyen elkészülve arra, hogy az időjárás viszontagságai s egyéb a gazda által megmásíthatatlan körülmények következtében, legjobb munkája dacára is, esetleg csak gyenge termése lehet, de ne végezzen tudatosan olyan munkát, amely már eleve gyenge eredményhez vezet.

Amit a tavaszi búzáról mondtam, részben az árpára is vonatkozik, tehát nagyobb hiba az árpa vetésével késlekedni,

mint, szükségből, a zabot későn vetni. A zab szükség esetén még április elején is elvethető, noha a zab élelmesebb az árpánál s már csekélyebb talajhőmérséklet mellett is csirázásnak indul.

Gyakori hibát követnek el a gazdák a nem megfelelő vetőmag, a holdankint alkalmazott vetőmagmennyiség s a vetőmag alátakarásának módja és mélysége körül.

Kétségtelenül nagy hiba, ha a gazda nem választja meg helyesen a vetőmag fajtáját s ha nem gondoskodik a vetőmag kellő tisztításáról, amely utóbbi esetben mesterségesen gyomosítja el a talajt.

Ma már, mondhatni, összes kulturnövényeink nemesítésével foglalkoznak hazai növénynemesítőink, tehát, ha a gazda vetőmagot vásárol, úgy ne üljön fel külföldi fajtákról terjesztett üres reklámoknak, hanem forduljon hazai növénynemesítőinkhez, akik az adott talaj- és éghajlati viszonyoknak legmegfelelőbb és abszolút tisztaságú fajtákkal szolgálnak a gazdáknak. A nemesített hazai fajták, miként azt hivatalosan is megállapították, országos átlagban mintegy 30%-kal nagyobb termést adnak, mint a közönséges vetőmag s így az ezekre fordított költségtöbblet csak látszólagos, mert már az első év terméstöbbletében bőségesen megszokott térülni.

Ami a holdankinti vetőmagmennyiséget illeti, kisebb hiba a szükségesnél több, mint az ennél kevesebb vetőmag elvetése, mert szárazságra hajló éghajlatunk alatt nem számíthatunk a tavasziak erősebb bokrosodására s többet ér, ha a sűrű vetés mellett sok anyahajtást nyerünk, mintha a bokrosodás reményében, a sarjhajtásokra alapítjuk kilátásainkat. Egyébként pedig különösen a gyengébb trágyaerőben lévő földeken vessünk sűrűbben, a jó és kitűnő trágyaerőben lévő földeken aránylag kevesebb vetőmaggal is jó terméseredményeket érünk el, amivel azonban nem azt kívánom mondani, hogy ilyen talajokon takarékoskodjunk a vetőmaggal. Az alátakarás mélységét illetően, tapasztalataim szerint, amíg a zab a mélyebb alátakarást rendszerint meghálálja, addig a búza és árpa különösen cserepesedésre hajló talajokon nem szeretik a mély alátakarást. Az apró magvak rendszerint igen csekély alátakarást hálálnak meg s kicsirázásuk a vetés utáni könnyű henger alkalmazása mellett biztosabb.

Az elmondottakban végezvén a tavaszi kalászosok vetése körül leginkább tapasztalt hibás eljárásokkal, a kapások közül ez alkalommal csak a tengeri vetése és tavaszi művelése körül tapasztalható hibákkal kívánok foglalkozni.

Igen gyakran láthatjuk kispapjainknál, hogy a tengeri alá nem ugarolnak, hanem tavasszal a tavalyi tarlóba vetik, egyetlen szántással és igen gyakran eke után kézzel pergetve a vetőmagot a nyitott barázdába. Ha valamelyik növényünk, úgy a tengeri az,

amely legjobban meghálálja a gazda fáradozását, még jobban mint a gabonafélék. Különösen a kiskgazdára nézve általában véve fontosabb, ha jó a kukoricatermése, mert még aránylag gyenge termés mellett is tud annyi kenyérgabonát előállítani, amennyire szüksége van, de ha a tengeritermése nem sikerül, úgy nem hizlalhat és állat-, valamint baromfitartása és az ebből származó jövedelme is kétségessé válik.

Örömmel állapíthatjuk meg, hogy némely vidéken kiskgazdáink az utóbbi időben a tengeri helyes termesztése terén nagy haladást tettek, de viszont vannak egyes vidékek, ahol igen súlyos hibákkal találkozunk. Az elmúlt évben alkalmam volt Heves vármegyében két község között mintegy 8 km.-es utat tenni egy oly dülőúton, amely kizárólag kiskgazdák földjei között haladt. Feltűnt nekem, hogy az előzőleg megszemlélt és szépen bevált uradalmi tengerikkel szemben ezen a 8 km.-es útvonalon a kiskgazdák tengerije milyen silány. Megállapíthattam, hogy az egész 8 km.-es útvonalon csak egyetlen egy oly tengerivetés volt, amelynek földjét tavasszal nem szántották fel, hanem az őszi szántás grubberozása után vetették bele a tengerit. Ez a vetés nem különbözött a legszebb uradalmi vetéstől sem. A többi parcella ellenben egytől-egyig vagy csupán tavaszi szántást kapott, vagy pedig az őszi szántást vetés előtt újból megszántották, amit elárultak az óriási rögök, amelyek alól csak itt-ott bujt ki a tengeri.

A tengerinél tehát szintén igen fontos az őszi szántás s ennek az őszi szántásnak tavaszi fogasolása, amellyel egyben gyomot is irtunk. Amennyiben vetésig a talaj nem gyomosodott el túlságosan, úgy az őszi szántásnak újból grubberozása, extirpálása van helyén, ezt követheti azután a vetés, mert ha marad is itt-ott gyom, ezt már az első kapálással sikerül eltávolítanunk.

Sok helyen azért is tavaszra marad a tengeriföldek megszántása, mert az istállótrágyát — egyébként igen helyesen — a tengeri alá adják s a trágyát télen át hordják ki. Ez esetben is azonban igen üdvös, ha a nyáron felugarolt földet trágyázzuk be lehetőleg még ősszel s a trágyát azonnal leszántjuk, vagy pedig, ha télen trágyázzunk, úgy olyankor, amidőn a föld fagya nem késlelteti az istállótrágya középmély alászántását.

Kisebb gazdáknál csak elvétve találkoztam egy igen fontos munkával: a kikelt tengerivetések megboronálásával. Ennél üdvösebb munka igen kevés van s haszna abban nyilvánul, hogy a megcserepedett talaj meglazítottván, a tavaszi csapadék befogadását megkönnyíti és egyidejűleg igen sok gyomot is irt. A gyomirtásnak ez a módja sokkal olcsóbb, mint a költséges kapálás. Ezzel a fogasolással különösen a friss kelésű vadrepcét lehet hathatósan irtani. Ez a szívós és káros gyom ugyanis egészen

zsenge korában igen élheteretlen s egyszeri fogasolással majdnem teljesen kiirtható.

A tengeri kapálása is tavaszi munka lévén, erről csak annyit kívánok megjegyezni, hogy kapáljunk lehetőleg minden nagyobb eső után s minél sekélyebben, mert így a talajt legjobban óvjuk meg a kiszáradástól. A töltögetést azonban mellőzni kell, mert ezzel nagyobb felületet adva a talajnak, csak a kiszáradást mozdítjuk elő. A viharok ellen nem nyújt a töltögetés kellő támaszt, mert köztudomású dolog, hogy a tengeri síma művelése mellett a gyökerek is inkább igyekeznek mélyebben az altalaj felé utat törni, követve a nedvességet s így a talajban is szilárdabban fogózkodnak meg. Sőt a töltögetéssel a tengeri tövéhez húzott laza föld a harmatgyökerek fejlődését segíti elő, a bojtos tőgyökerek fejlődésének rovására.

Még néhány szót kívánnék szólni az őszi vetések tavaszi ápolásának munkáiról és pedig a vetések hengerezéséről és fogasolásáról, illetve az e munkák körül tapasztalható hibákról. Igen sok gazda hengerezi meg őszi vetését akkor is, ha arra nincsen szükség s viszont ha szükség volna erre a munkára, úgy elkésik vele. Ha az őszi vetés felfagyott, vagy annak talaja túlságosan felporhanyult, dacára, hogy a hengerezés a talaj kiszáradását mozdítja elő, a hengerezés mégsem mellőzhető. A henger ugyanis a felfagyott növényeket a talajba nyomja, a hengerezés következtében a gyökerek körül a talaj megtömődik, a hajcsövesség helyreállítása folytán a talaj alsó részéből a nedvesség felszivárog s így a megsanyargatott növényzet új életre kel. Ha tehát a hengerezésre szükség van, azt minél korábban el kell végezni s nem szabad azzal késlekednünk, még ha ennek következtében néhány nappal megkésik is a tavasziak vetése.

Semmiesetre sem szabad azonban akkor hengerezni, amidőn a talaj nyirkos s így a hengerek a sártól ragadnak.

Ami a vetések fogasolását illeti, igen helytelen, ha a kérdést a gazda akként teszi fel: fogasoljak-e vagy hengerezzek? Az a tény, hogy az őszi vetést hengereztük, még nem zárja ki azt, hogy ne fogasoljunk. A fogasolás célja a gyenge vetéseknél a bokrosodás előmozdítása, tehát ez a munka tulajdonképpen kapálást is jelent. Alkalmas arra is, hogy mint a tengerifogasolásnál láttuk, a vadrepcét irtsa. Végül a fogasolás a hengerezés által összetömített talajt ismét fellazítja és ezzel a talajban lévő nedvességet megóvjja, valamint a tavaszi nedvesség megfelelő raktározását előmozdítja.

Részemről a fogasolást, jóllehet bizonyos tekintetben az erősebb bokrosodás, vagyis sarjképződés előmozdítása folytán némely évben az érést késleltetni látszik, nem szívesen mellőzöm,

mert mint fentebb láttuk, viszont igen sok előnye van. Amíg a hengerezést minél korábban szeretem elvégezni, addig igen nagy hibának tartom, ha az őszi fogasolással sietünk. Igaza van Gyárfás Józsefnek, az Országos Növénytermelési Kísérleti Állomás igazgatójának, aki már évtizedek óta azzal ajánlja az őszi, nevezetesen pedig az őszi búza fogasolását, hogy a gazda április előtt búzát ne fogasoljon s akkor is kizárólag alacsony barométer-állás mellett, amikor rövidesen meleg tavaszi esők várhatók. Ilyenkor meglepően erős fejlődést érhetünk el a fogasolással. Oly napokon, amidőn még reggelenként fagyok járnak, egy világért se fogasoljuk az őszi vetéseket, mert ezzel feltétlenül kárt okozunk.

Az őszi vetések hengerezésével és boronálásával összefüggőleg reámutathatók még arra a rossz szokásra is, amit különösen az alföldi tanyavilágban tapasztalhatunk, hogy igen gyakran már kora tavasszal nemcsak a baromfi, de a sertés, sőt a szarvasmarha is az őszi vetéseken legel, sőt akárhányszor sáros időben is tapossa azt. Bár a felfagyott vetéseknek száraz időben birkával való megjárata hasznos lehet, mert tulajdonképpen a hengerezést pótolja, de nagy hiba, ha a takarmányhiány enyhítése kedvéért, túlkorán legeltetjük a vetéseket, vagy pedig még akkor is reáengedjük a jószágot a vetésre, amidőn már az annyira fejlődött, hogy a legeltetés károkat okoz. Ha a vetés túlbuja, úgy helyesebb azt még kellő időben, legeltetés helyett sásolni, vagy újból meghengerezni, miáltal a fejlődést hátráltatjuk. Ha azonban mégis legeltetjük a vetést, úgy ezt nem szabad sem túlkorán, sem későn eszközölni és a legelő jószágot a vetésen mozgatni kell akként, hogy a növényzetet földig le ne rághassa.

Ennek az előadásnak a keretében csak néhány jelentékenyebb hibára óhajtottam felhívni az érdeklődők szíves figyelmét, bár még sok hibás eljárásra mutathatnék reá, amelyeket a gazdák lépten-nyomon elkövetnek. Ha azonban azoknak a gondolatoknak, amelyeket előadásomban kifejtettem, csak néhány gazdátársamat is meg tudtam nyerni, úgy célomat e rövidre szabott előadással is elértem, mert meg vagyok győződve róla, hogy az illetők ezzel szomszédaiknak jó példát mutatva, segítenek hazai többtermelésünk ügyét előmozdítani.

